

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ
ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΟΙΣ

+ Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΛΕΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΒΗΘΛΕΕΜ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

* * *

Ἰερώτατοι καί Θεοφιλέστατοι ἀδελφοί, προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Δοξάζομεν τόν Πανάγιον καί Πανοικτίρμονα Θεόν, διότι ἠξιώθημεν καί ἐφέτος νά φθάσωμεν εἰς τήν πανέορτον ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, τήν ἐορτήν τῆς σαρκώσεως τοῦ προαιωνίου Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ «δι' ἡμᾶς τούς ἀνθρώπους καί διά τήν ἡμετέραν σωτηρίαν». Διά τοῦ «αἰί μυστηρίου» καί «μεγάλου θαύματος» τῆς θείας Ἐνανθρωπήσεως, τό «μέγα τραῦμα», ὁ ἐν σκότει καί σκιᾷ καθήμενος ἄνθρωπος, καθίσταται «υἱός φωτός καί υἱός ἡμέρας»¹, ἀνοίγει δι' αὐτόν ἡ εὐλογημένη ὁδός τῆς κατά χάριν θεώσεως. Ἐν τῷ θεανδρικῷ μυστηρίῳ τῆς Ἐκκλησίας καί διά τῶν ἱερῶν μυστηρίων της, γεννᾶται καί μορφοῦται ὁ Χριστός εἰς τήν ψυχήν καί τήν ὑπαρξίν μας. «Ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος», θεολογεῖ ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, «ἐφάπαξ κατά σάρκα γεννηθεῖς, αἰί γεννᾶται θέλων κατά πνεῦμα διά φιλανθρωπίαν τοῖς θέλουσι καί γίνεται βρέφος, ἑαυτόν ἐν ἐκείνοις διαπλάττων ταῖς ἀρεταῖς καί τοσοῦτον φαινόμενος, ὅσον χωρεῖν ἐπίσταται τόν δεχόμενον»². Δέν εἶναι «Θεός - Ἰδέα», ὡς ὁ θεός τῶν φιλοσόφων, οὔτε Θεός κεκλεισμένος εἰς τήν ἀπόλυτον ὑπερβατικότητα του καί ἀπροσπέλαστος, ἀλλά εἶναι ὁ «Ἐμμανουήλ», ὁ «Θεός μεθ' ἡμῶν»³, εὐρίσκεται ἐγγύτερον εἰς ἡμᾶς, ἀπό ὅσον ἡμεῖς οἱ ἴδιοι εἰς τόν ἑαυτόν μας, εἶναι «καί ἡμῶν αὐτῶν συγγενέστερος»⁴.

Ἡ πίστις εἰς τήν ἀπρόσιτον καί ἄσαρκον Θεότητα δέν μεταμορφώνει τήν ζωήν τοῦ ἀνθρώπου, δέν αἴρει τήν πόλωσιν μεταξύ ὕλης καί πνεύματος, δέν γεφυρώνει τό χάσμα μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς. Ἡ Σάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου εἶναι ἡ φανέρωσις τῆς ἀληθείας περὶ Θεοῦ καί ἀνθρώπου, ἡ ὁποία σώζει τό ἀνθρώπινον γένος ἀπό τούς σκοτεινοὺς λαβυρίνθους, τόσον τοῦ ὕλισμοῦ καί τοῦ ἀνθρωπομονισμοῦ, ὅσον καί τοῦ ἰδεαλισμοῦ καί τοῦ δυϊσμοῦ. Ἡ καταδίκη τοῦ νεστοριανισμοῦ καί τοῦ μονοφυσιτισμοῦ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας σηματοδοτεῖ τήν ἀπόρριψιν δύο καθολικωτέρων τάσεων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καί δὴ ἀφ' ἑνός τῆς ἀπολυτοποιήσεως τοῦ ἀνθρωποκεντρισμοῦ

¹ Α' Θεσσ. ε', 5.

² Μαξίμου Ὁμολογητοῦ Κεφάλαια διάφορα θεολογικά τε καί οικονομικά, PG 90, 1181.

³ πρβλ. Ματθ. α', 23

⁴ Νικολάου Καβάσιλα, Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ΣΤ', PG 150, 660.

καί ἀφ' ἑτέρου τῆς ἐξιδανικεύσεως τῆς ἰδεαλιστικῆς ἐκδοχῆς τῆς ζωῆς καί τῆς ἀληθείας, παρεκκλίσεων ἰδιαίτέρως διαδεδομένων καί εἰς τὴν ἐποχὴν μας.

Ὁ σύγχρονος «νεστοριανισμός» ἐκφράζεται ὡς πνεῦμα ἐκκοσμικεύσεως, ὡς ἐπιστημονισμός καί ἀπόλυτος προτεραιότης τῆς χρηστικῆς γνώσεως, ὡς ἀπόλυτος ἰδιονομία τῆς οἰκονομίας, ὡς αὐτοσωτηρικὴ ἀλαζονεία καί ἀθεΐα, ὡς ὁ «μὴ πολιτισμός» τοῦ ἀτομοκεντρισμοῦ καί τοῦ εὐδαιμονισμοῦ, ὡς νομικισμός καί ἠθικισμός, ὡς «τέλος τῆς αἰδοῦς» καί ταύτισις τῆς θυσιαστικῆς ἀγάπης καί τῆς μετανοίας μέ τὴν λεγομένην «ἠθικὴν τῶν ἀδυνάτων». Ὁ «μονοφυσιτισμός» πάλιν ἐκπροσωπεῖται σήμερον ἀπὸ τὰς τάσεις δαιμονοποιήσεως τοῦ σώματος καί τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὸν πουριτανισμόν καί τὰ σύνδρομα «καθαρότητος», τὴν ἐσωστρεφεῖ ἄκαρπον πνευματικότητα καί τοὺς ποικίλους μυστικισμούς, ἀπὸ τὴν περιφρόνησιν τοῦ ὀρθοῦ λόγου, τῆς τέχνης καί τοῦ πολιτισμοῦ, ἀπὸ τὴν ἄρνησιν τοῦ διαλόγου καί τὴν ἀπόρριψιν τοῦ διαφοροτικοῦ, μέ ἐπικίνδυνον ἐκφραστήν, ἐν ὀνόματι τῆς «μόνης καί ἀποκλειστικῆς ἀληθείας», τὸν θρησκευτικὸν φονταμενταλισμόν, ὁ ὁποῖος τρέφεται ἀπὸ ἀπολυτοποιήσεις καί ἀπορρίψεις καί τροφοδοτεῖ τὴν βίαν καί τὴν διάσπασιν. Εἶναι προφανές ὅτι, τόσον ἡ νεστοριανίζουσα ἀποθέωσις τοῦ κόσμου, ὅσον καί ἡ μονοφυσιτίζουσα δαιμονοποιήσις του, ἀφήνουν τὸν κόσμον καί τὴν ἱστορίαν, τὸν πολιτισμόν καί τοὺς πολιτισμούς, ἐκτεθειμένους εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ «νῦν αἰῶνος», καί παγιώνουν τοιοῦτοτρόπως τὴν αὐτονόμησιν καί τὰ ἀδιέξοδά των.

Ἡ χριστιανικὴ πίστις εἶναι ἡ βεβαιότης τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, ὁ ὁποῖος προσέλαβε φιλανθρωπῶς τὴν ἡμετέραν φύσιν καί ἐχαρίσατο ἡμῖν πάλιν τό διὰ τῆς πτώσεως ἀπολεσθέν «καθ' ὁμοίωσιν», ἱκανώσας ἡμᾶς εἰς τὴν κατ' ἀλήθειαν ζωὴν ἐν τῷ Σώματι Αὐτοῦ, τῇ Ἐκκλησίᾳ. Σύνολος ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζει τό μυστήριον τῆς θεανθρωπότητος. Ὁ Θεάνθρωπος Σωτὴρ ἀνέλαβεν «ἐκκλησίας σάρκα»⁵ καί ἔδειξε, «πρῶτος καί μόνος», «τόν ἀληθινόν ἄνθρωπον καί τέλειον καί τρόπων καί ζωῆς καί τῶν ἄλλων ἕνεκα πάντων»⁶. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ τόπος τῆς «κοινῆς σωτηρίας», τῆς «κοινῆς ἐλευθερίας» καί τῆς ἐλπίδος τῆς «κοινῆς βασιλείας», εἶναι ὁ τρόπος τῆς βιώσεως τῆς ἐλευθεροποιῦ ἀληθείας, ὁ πυρὴν τῆς ὁποίας εἶναι τό ἀληθεύειν ἐν ἀγάπῃ. Ἡ ἀγάπη αὐτὴ ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς ἀπλῆς ἀνθρωπιστικῆς δράσεως, καθ' ὅτι ἡ πηγὴ καί τό πρότυπον αὐτῆς εἶναι ἡ ὑπερβαίνουσα τὸν ἀνθρώπινον λόγον θεία φιλανθρωπία. «Ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱόν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεός εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. Ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγάπησαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς ... Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεός ἠγάπησεν ἡμᾶς, καί ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν»⁷. Ὅπου ὑπάρχει ἀγάπη, ἐκεῖ εἶναι παρὼν ὁ Θεός.

Αὐτὴ ἡ σωτηριώδης ἀλήθεια πρέπει νὰ ἐκφράζεται καί εἰς τὸν τρόπον μέ τὸν ὁποῖον ἐορτάζομεν τό σεπτὸν Γενέθλιον τοῦ ἐπισκεψαμένου ἡμᾶς ἐξ ὕψους Σωτῆρος ἡμῶν. Ἡ ἐορτὴ εἶναι πάντοτε «πλήρωμα χρόνου», καιρὸς αὐτογνωσίας, εὐχαριστίας διὰ τό μέγεθος τῆς θείας φιλανθρωπῶς ἀγάπης, μαρτυρία τῆς ἀληθείας τῆς

⁵ Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλία πρὸ τῆς ἐξορίας, PG 52, 429.

⁶ Νικολάου Καβάσιλα, Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, Στ', PG 150, 680.

⁷ Α' Ἰωάν. δ', 9-11.

θεανθρωπότητος καί τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας. Ὁ χριστοτερπῆς ἑορτασμός τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου εἶναι μία πρᾶξις ἀντιστάσεως εἰς τὴν ἐκκοσμίκευσιν, εἰς τὸν ἀποχρωματισμὸν τῆς ἑορτῆς καί τὴν μετατροπὴν τῆς εἰς «Χριστοῦγεννα χωρὶς Χριστόν» καί εἰς πανήγυριν τοῦ Ἐχειν, τοῦ καταναλωτισμοῦ καί τῆς ματαιοδοξίας, καί δὴ εἰς ἓνα κόσμον πλήρη κοινωνικῶν ἐντάσεων, ἀξιολογικῶν ἀνατροπῶν καί συγχύσεως, βίας καί ἀδικίας, ὅπου τὸ «παιδίον Ἰησοῦς» εὐρίσκεται καί πάλιν ἀντιμέτωπον μέ ἄτεγκτα συμφέροντα ποικιλωνύμων ἐξουσιῶν.

Τιμιώτατοι ἀδελφοί καί πεφιλημένα τέκνα,

Γενεά παρέρχεται καί γενεά ἔρχεται, καί αἱ ἐπερχόμεναι ἐξελίξεις εἶναι κατ' ἄνθρωπον δυσκόλως προβλέψιμοι. Ἡ γνησία πίστις, ὅμως, δέν ἔχει διλήμματα. Ὁ Λόγος ἐγένετο σὰρξ, ἡ «ἀλήθεια ἦλθε» καί «παρέδραμεν ἡ σκιά», μετέχομεν ἤδη τῆς Βασιλείας ἐν τῇ πορείᾳ πρὸς τὴν τελείωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἐνσάρκου Θείας Οἰκονομίας. Ἐχομεν ἀκλόνητον τὴν βεβαιότητα, ὅτι τὸ μέλλον ἀνήκει εἰς τὸν Χριστόν, ὁ Ὅποιος εἶναι «χθές καί σήμερον ὁ αὐτός καί εἰς τοὺς αἰῶνας»⁸, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι καί θά παραμένῃ τόπος ἁγιασμοῦ καί ἐνθέου βιοτῆς, ἀνακαινίσεως τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου, πρόγευσις τῆς δόξης τῆς Βασιλείας, ὅτι θά συνεχίσῃ «νά δίδῃ τὴν εὐαγγελικὴν μαρτυρίαν» καί «νά διανέμῃ ἐν τῇ οἰκουμένῃ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ: τὴν ἀγάπην Του, τὴν εἰρήνην, τὴν δικαιοσύνην, τὴν καταλλαγὴν, τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεως καί τὴν προσδοκίαν τῆς αἰωνιότητος»⁹. Τὸ σύγχρονον ἰδεολόγημα περὶ «μεταχριστιανικῆς» ἐποχῆς εἶναι ἄτοπον. «Μετὰ Χριστόν», τὰ πάντα εἶναι, καί μένουσιν εἰς τὸν αἰῶνα, «ἐν Χριστῷ».

Κλίνοντες εὐσεβοφρόνως τὰ γόνατα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ Βρέφους τῆς Βηθλεέμ καί τῆς βρεφοκρατοῦσης Παναγίας Μητρὸς Αὐτοῦ, καί προσκυνοῦντες τὸν ἐνανθρωπήσαντα «παντέλειον Θεόν», ἀπονέμομεν, ἐκ τοῦ ἀκοιμήτου Φαναρίου, τοῖς ἀνά τὴν οἰκουμένην τέκνοις τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίᾳ τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν ἐπὶ τῷ Ἁγίῳ Δωδεκαημέρῳ, εὐχόμενοι ὑγιεινόν, ἀγλαόκαρπον καί εὐφρόσυνον τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου.

Χριστοῦγεννα ,βιη΄

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

⁸ Ἐβρ. ιγ', 8.

⁹ Ἐγκύκλιος τῆς Ἁγίας καί Μεγάλῃς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη 2016), Προοίμιον.